

Liburuak

KRITIKA

Hatsaren kulunka. Herta Müller.
Elkar. 344 orrialde. 22 euro.

Helduen literatura
Saioa Ruiz Gonzalez

Neurea den guztia

BIGARREN MUNDU GERRA amaitu berriarekin 17-45 urte bitarteko alemaniar jatorriko gizon-emakume errumaniar gehienak esparruetan kartzelaratu zituzten lan bortxatueta behartuz. Errusiarren begietan, alemaniar izateak froga nahikoa zirudien gerra bitartean Hitlerren erailketetan kolaboratzaile aritu izana leporatzeko. Erregimen naziak Errusian eragindako kalteak kobratu nahian, milioika errugabe herrialdearen berreraikuntza lanak egitera kondenatu zituzten. Bere garaian judutar nortasuna edukitzeak garbitua izatera kondenatzen zuen lege eztabaiekin jarraiki.

Hori ez da fikzioa, iraganeko historiaren gertakari gordina baidarik, etorkizuna idatzi beharreko momentuan, argi intermitente baten antzera, gogoan izan beharreko abisua. Herta Müllerrek beste idazle askorekin batera, piztuta mantentzen du esparruetako gupidagabekeria jasan zutenen memoriaren argia. *Hatsaren kulunka* (*Atemschaufel*) azken eleberria, “hor izan nintzen” esateko, zorionez, hatsa mantendu zutenen oroitzapenen bidetik abiatzen da. Zehazkiago, Oskar Pastior (1927-2006) poetarekin izan zituen solasaldietatik bildutako oharretan oinarritua.

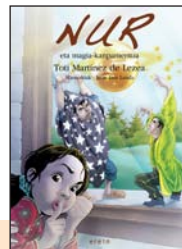
Leopold Aubergek hamazazpi urte zituen 1945eko urtarrian Soviet Batasunera deportatu zutenean, eta 1950eko urtarriarte arte ez zen etxera itzuli. Orainaldiko lehen pertsona idatzitako hirurogeita bost narrazio laburrek josten dute esparruan iragandako bost urteen tartea. Baina hainbeste urte ez dira dohainik pasatzen, eta horren dentsitatea esaldi bakoitzak bereganatzen duen pisuan antzematen dugu. Xehetasun minimoenak berebiziko garrantzia hartzen du: hondar horia, ikatza, zepa mokorrak, porlana. Paisaia osatzen duten elementuak presoekin bizi diren pertsonaiak dira eta materiak protagonismoa hartzen duen heinean, gizakia bera ere materia bihurtuz doa, “objektuak bezala, zurrenik gauzakiak” (183. orrialdean). Bizidun/bizigabe batasunak baina aldi bereko kontrasteak, gorrotorik helarazten ez duen idazkeraren tonu patetikoak agerian uzten du. Gizakia potentzia minimoenetara mugatua da, lan tresna bihurtu den arren bere mekanismo bitalak ez dira desagertu; gose-ingeruaren eldarnioa, nekea, gaixotasuna eta batez ere hatsaren kulunka, premiazko tresna autodefentsiboak dira, presoek daukaten guztia, biziraupen automatikoaren seinale.

Hatsaren kulunka da Gulag-ari aurre egiteko baliabide bakarra. Leopoldek dioen bezala “nirekin daramat neurea den guztia” (lehenengo orrialdean). Izan ere, gauzaki ala gizaki, arnastu bitartean bizirik gaude eta hortik kanpo ez dago beste ezer, inguratzen gaituen munduaz gainera. ■

Nur magia udalekuan

Toti Martinez de Lezeak hainbat liburu argitaratu ditu jada Nur pertsonaiaren abenturak kontatzen. Oraingo honetan *Nur eta magia-kanpamentua* liburuarekin dator. Titulirik igartzen denez, udaleku berezi batera joango da Nur liburu honetan, egiazko magia egiten den udaleku batera, alegia.

Handitzen denean mago izan nahi du Nurrek eta hori lortu ahal izateko lehenbiziko trikimailuak ikasteari ekingo dio orrialde hauetan. Baina udalekuan badira misterioak ere, eta horiek argitzeari ekingo diote Nurrek eta bere lagunak. Juan Luis Landaren ilustrazio koloretsuek jantzi dute Martinez de Lezearen testua. ■

Nur eta magia-kanpamentua.
Toti Mtz. de Lezea.
Erein.
169 orrialde.
13 euro.

Dortokak negu guztian lo egin nahi du

Txalaparta argialetxearen eta OQOren elkarlanetik etorri da Roberto Aliak eta Alesandra Cimantoribus egin duten *Dortokak lo egin nahi du* liburuak. Negu osoa ohean pasa nahi du dortokak eta horretarako erritual osoa egin duenean (hortzak garbitu, kamisoiak jantzi, maindireak jarri...) eta ohean goxogoxo sartu denean, norbaitek atea jo du. Bere lagunak dira, opariak ekarri dizkiote hainbeste denborarako lotara sartu aurretik. Dortokak eskertzen du, baina geroz eta logaleago da, bakean utz dezaten nahi du... Istorioa hizkera sinplez kontatuta dago, baina errepikapenen bidez, onomatopeiekin eta antzeko baliabideekin, narrazio ludiko bezain erritmoz bete osatzen du. ■

Dortokak lo egin nahi du.
R. Aliaga / A.
Cimantoribus.
Txalaparta-OQO. 36 orrialde.